

Doorbraak naar gezondere zuivel. Met verduurzaming en verdienmodel.

Naar gezondere zuivel

Onderzoeken in binnen en buitenland wijzen uit dat 'grass-fed' melk een veel gezondere samenstelling heeft. Veel vers gras of eventueel gedroogd gras (hooi) geeft melk met deze betere samenstelling. Een groep melkveehouders zetten deze bijzondere stap; een 'reset'.

Uit wetenschappelijk onderzoek van Benbrook en anderen in de VS blijkt dat melk van 'grass-fed' koeien meer CLA's bevatten en een betere verhouding heeft van de onverzadigde vetzuren omega-3 en Omega-6 (zie grafiek). Beter dan van biologische en gangbare bedrijven. Dit zijn belangrijke factoren voor de humane gezondheid, maar ook voor het dier (ook de koeien zelf!). 'Gras-fed' is in de VS al een nieuwe trend in de voedingswereld.

Waar groeit beter gras dan in onze vruchtbare rivierdelta. Hollandse graskaas is immers wereldwijd bekend.

Maar is de Nederlandse kaas wel zuiver graskaas? De laatste 50 jaar is veel veranderd in de melkveehouderij:

- door intensivering en schaalvergroting; meer voor een lagere prijs;
- veel gebruik van andere voedermiddelen, wel reststromen, uit de industrie uit binnen en buitenland (zoals sojaschroot uit Brazilië);
- veel conserveren van winter- en ook zomervoer van met melkzuur geconserveerd gras;
- door te intensieve melkveehouderij en te dure landbouwgrond is er te weinig eigen geteeld gras beschikbaar op de bedrijven.

2021: "Reset naar Gras-Fed"

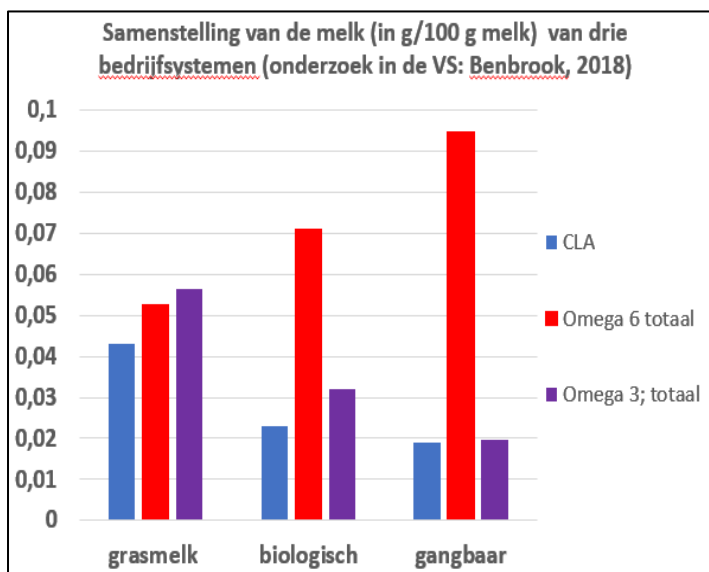
Een groep boeren heeft in Nederland na een intensieve zoektocht de mogelijkheid ontwikkeld deze hoogwaardige zuivel te produceren. Vers gras van half maart tot half december. Door de koeien bij goede omstandigheden buiten te laten grazen. En daarnaast extra vers gras en eventueel wat hooi op stal bij te voeren.

In de winter geen ingekuild gras maar gedroogd gras (groen hooi), dat de vers gras kwaliteit behoudt.

Kortom, een gehaald doel om het hele jaar de hoogste kwaliteit zuivel te halen met een zeer goede smaak. Van deze hooizuivel zijn momenteel twee kaassoorten op de markt.

In de nieuw ontwikkelde hooibergen wordt bijna volledig met zonnewarmte gras gedroogd tot hooi.

Onderzoek naar welke kruiden en planten in het grasland een positieve bijdrage leveren aan de smaak en de kwaliteit van de melk zijn in volle gang. Wat ook de biodiversiteit bevordert.

Naar optimaal management van vier biologische processen

Ons streven is om de natuur met de biologische processen in de voeropslag, in de koe, in de bodem en in de mest goed op elkaar af te stemmen en optimaal te benutten. Zo wordt er gebruik gemaakt van veel en kwalitatief goed vers gras en hooi, dat de hoge kwaliteit van vers gras behoudt. Mede door het bijsturen van schommelingen in de kwaliteit van het verse gras met eigen hooi. Het voer wordt dus niet als kuilgras opgeslagen omdat er bij die biologische processen vrij veel verliezen optreden. Daardoor kan tijdens het lange vers grasseizoen worden bespaard op aangekocht krachtvoer. In de koe worden de biologische processen ondersteund door te zorgen voor een optimale balans van de juiste eiwitten en juiste energie in het voerrantsoen om het eiwit optimaal te benutten. Door te innoveren in een aangepaste voercomputer wordt getracht de koeien individueler naar behoefte te kunnen voeren met de juiste energie, zoals met voeraardappelen en andere (rest-) producten uit de akkerbouwtak van het bedrijf. Het ureumgehalte kan dan laag worden gehouden. Een ureummeter op het bedrijf wordt daarbij gebruikt om snel te kunnen bijsturen. Er wordt gestreefd naar een betere eiwitsamenstelling van het gras door proeven met beter bodembeheer, andere bemesting en frequenter met kleine giften te bemesten. En drijfmest met veel water uit te rijden. Dat alles om de biologische processen in de bodem te bevorderen. Aanvullend wordt nagegaan of door vloeibare zuurstoftoevoeging in de drijfmestkelder de biologische processen daar kunnen worden verbeterd, zodat er geen anaerobe (zuurstofloze) omstandigheden meer optreden die de emissies veroorzaken. Eerste resultaten op een praktijkbedrijf in Wassenaar zijn veelbelovend.

Door zo met deze processen, met de natuur, te werken leidt dit mede tot meer dierenwelzijn en betere diergezondheid met langere levensduur van de koeien. Zodat ook minder opfok van jongvee nodig is. En tot een betere kwaliteit eindproduct. De innovaties leiden zeker ook tot het verder sluiten van de kringloop. En meer biodiversiteit doordat met kruiden in het grasland wordt geëxperimenteerd voor betere smakelijkheid en gezondere kaas. En de aanpak maakt grondgebondenheid meer rendabel.

Sbv-projectvoorstel rond deze managementaanpak

T.b.v. een Sbv-projectvoorstel (voor brongerichte verduurzaming stal- en managementmaatregelen) rond onze bedrijfsaanpak is geschat dat de methaanemissie uit de stal wel met 14 en de ammoniakemissie wel 42,5 % kan dalen, zonder die vloeibare zuurstoftoevoeging aan de drijfmest. Met die toevoeging zou de totale methaan- en ammoniakemissies uit de stal met al deze managementmaatregelen dan wel kunnen dalen met rond de 28 en 68 %. Door mee te doen met de Sbv-regeling willen we door onafhankelijke metingen aantonen dat deze forse reducties haalbaar zijn.

Maar hoe wordt een dergelijk managementaanpak erkend in beleid en bij Wageningen UR?

Maar hoe krijgen we voor zo'n systeem erkenning? Daarom hebben we onze aanpak ingebracht in een projectvoorstel richting Sbv om de emissies ook werkelijk te gaan meten. Daar is het voorstel in de eerste ronde afgekeurd op onduidelijke gronden. Ons bezwaarschrift werd grotendeels terecht bevonden, maar toch kwamen er steeds weer nieuwe argumenten om zo'n managementaanpak af te keuren. (Er werd trouwens geen één managementvoorstel goedgekeurd). In de tweede ronde van Sbv is het voorstel opnieuw ingediend. In de Stikstofwet wordt nu gesproken over de verplichting tot stalaanpassingen. Dat zijn relatief dure aanpassingen, met pas op langere termijn effecten, die ook nog onzeker zijn. Bij een verplichting tot stalaanpassingen zal het toch weer voor melkveebedrijven interessanter worden om te gaan intensiveren en de schaal te vergroten. Door bijvoorbeeld veel meer te gaan melken per koe met veel extern krachtvoer, door een hoge veebezetting in de stal en door meer koeien per bedrijf. De hoge kosten voor de stalaanpassingen worden dan per liter melk lager. Dus verplichte stalaanpassingen of alleen extra stimulansen voor stalaanpassingen zullen juist leiden tot intensivering in plaats van extensivering, zoals wij met onze nieuwe managementaanpak na streven. (Zo leidt ook bedrijfsderogatie tot intensivering in plaats van gewasderogatie, omdat men zich gaat specialiseren op melkvee in plaats van gemengd melkvee/akkerbouw). Bij de voorgestelde methode van extensivering zal de landbouw de biodiversiteit in het buitengebied effectief en efficiënt gaan beheren. Bij intensivering zal de overheid het beheer van die biodiversiteit moeten bekostigen.

Dat het beleid nu nog een andere weg kiest wordt waarschijnlijk sterk bepaald door de beleidsondersteuning van Wageningen UR, niet van alle onderzoekers trouwens, die steeds aangeven dat door innovaties en managementverbetering er relatief weinig kan worden bereikt. Zoals o.a. blijkt uit een Factsheet aan de Tweede

Kamer van 2 oktober 2019. Wageningen UR geeft daarmee een forse onderschatting van de kansen voor vakmanschap, ondernemerschap en innovatie om stikstofcrisis op te lossen. Dit werkt door in de beleidskeuzes en bij het beoordelen van voorstellen rond management.

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

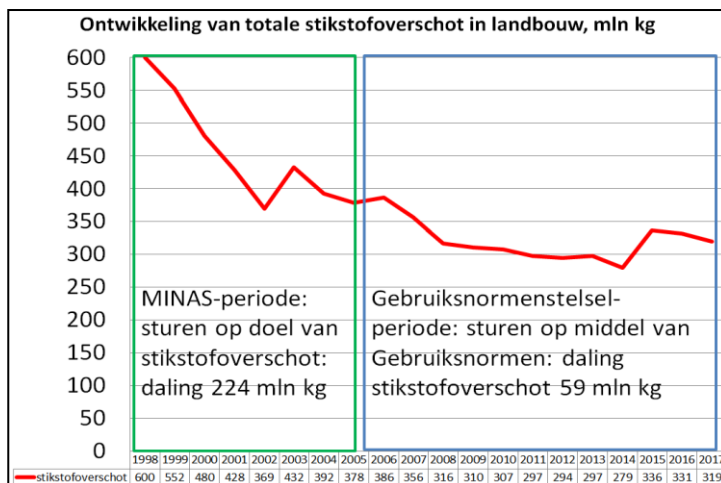
Factsheet Stikstofbronnen,
t.b.v. 2de Kamer Commissie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
02-10-2019

Factsheet 'stikstofbronnen'

Opgesteld door Oene Oenema (Wageningen University & Research; Email: oene.oenema@wur.nl), met bijdragen van: Wim de Vries, Han van Dobben, Hans Kros, Gerard Velthof, Gert Jan Reinds (WUR)

- Er bestaan ook verschillende mogelijkheden om de uitstoot van ammoniak uit dierlijke mest en kunstmest (verder) te beperken (e.g. Bittman et al., 2014). **Het is nu niet bekend met hoeveel de emissies verder beperkt zouden kunnen; daar zou nader onderzoek naar moeten worden gedaan. Een vermindering van de emissie van 10 a 20 miljoen kg per jaar is waarschijnlijk haalbaar (10 a 20%).**
- **Door structuur- en volumemaatregelen en verbetering van de ruimtelijke ordening kunnen grotere stappen worden gezet, die ook grotere economische consequenties hebben.**

Juist door te gaan werken met doelvoorschriften in plaats van middelvoorschriften zouden alle innovaties kansen krijgen. Elke boer kan dan kiezen welke innovatie het beste op zijn bedrijf past, mits het doel maar wordt bereikt. Alle bedrijven zullen dan worden gestimuleerd om emissies terug te dringen. Doelvoorschriften bleken in het verleden al veel effectiever dan middelvoorschriften, zoals uit de grafiek hierna blijkt. Door te sturen op het doelvoorschrift 'stikstofoverschot per ha' onder MINAS daalde niet alleen het stikstofoverschot fors, maar ook de ammoniakemissie en de nitraatuitspoeling. Na MINAS kwamen wel veel middelvoorschriften, maar zagen we weinig effecten op de emissies, maar wel hoge kosten. Ook zal zo'n aanpak minder fraudedruk geven, omdat de kosten om die doelen te bereiken veel lager zijn. Er zijn namelijk vele innovaties in management en techniek mogelijk die relatief weinig kosten in plaats van bijvoorbeeld verplichte dure en voor veel boeren dure stalaanpassingen (zie voor verdere info over doelvoorschriften en beschikbare innovaties, gehouden webinars op www.deboeraanhetroer.nl).

Slot

Hiermee hebben we een goede stap willen zetten op weg naar een oplossing voor vele problemen in de melkveehouderij. Gaat de kringloopvisie van Minister Schouten dan toch gestalte krijgen met een verdienmodel? (Een uitgebreidere toelichting met mooie beelden van de nieuwe bedrijfsopzet is te zien in een gehouden webinar van 11 juni 2021 op de site: www.deboeraanhetroer.nl).

14 juni 2021

Aleid Blitterswijk; melkveehouder/akkerbouwer

Wim de Hoop; voormalig hoofd Bedrijf & Beleid binnen Wageningen UR, nu directeur KCGG